

Gullasch , Dracula og EUD: Benny Wielandt, TEC og FUETS

Jeg har i maj 2011 på et EUIL-stipendium besøgt Ungarn og Rumænien. Begge lande har haft unikke vilkår og udfordringer efter 1989, og begge har et sprog der ikke slet tales i nabolandene. Begge lande har store Roma-grupper og har valgt forskellige måder at integrere disse mindretal på.

De danske medier har hidtil kun haft negative historier at fortælle om rumænere. Jeg vil gerne her bidrage med positive billeder af de to lande, især af Rumænien som har en progressiv uddannelses- og vejlednings-politik og en dygtig ungdom fuldt på højde med vores egen.

Verden af i går

Vi skal alle se på 1989 som det skelsættende år for Europa, frem for 1945 og 1968. Jerntæppe-tiden efter 1945 var et mellemstykke som gav Vesteuropa unikke vækstvilkår. Her opnåede vi, bl. a. med Marshall-hjælp, et teknologisk og økonomisk forspring der ikke var baseret på de respektive landebefolknings intelligens eller virkelyst. Men nu og fremover bliver det forspring udfordret, både af de nye EU-lande og af BRIK-lande og de andre vækstøkonomier, for os især af Tyrkiet.

Efteråret 1989 blev både Østeuropas og hele Europas "forår". **Fra 1989** starter genopretningen af Europa. Med demokrati i forskellige takt og med EU-østudvidelsen fik de nye medlemslande egne muligheder for at forme deres udvikling. Udviklingen har mest været mod vestlige modeller via EU's optagelseskrav. Men de nye EU-lande har også valgt mange spændende nye tiltag samt at bevare visse positive elementer fra før 1989.

Om Ungarn

Befolkning 10,2 mio
886 000 grundskole (0-8 klasse)
570 000 ungdomsuddannelse EUD og Gymn. (9-12. klasse)
421 000 højere uddannelse

Om Romaer i Ungarn

Dronning Marie Therese forbød i 1800-tallet ordet sigøjner og indførte ordet "nye bønder". Mange Roma-børn blev samtidig sat i pleje hos borgerlige familier.

20 % nyfødte er Romaer, Roma-befolkningen er syvdoblet de sidste 100 år og udgør reelt 10 %, selvom man i Ungarn ikke må registrere ud fra etnicitet

60 % ungarske børn gennemfører ungdomsuddannelse mod kun 20 % af roma-børn. Kun 1 % romaer får højere uddannelse. Almindeligt begavede Romabørn bliver ofte placeret i specialklasser/specialskoler pga pres fra "ungarske" forældre. Selv i blandede skoler er der segregerede klasser.

Højreekstremistiske grupper presser iflg Røde Kors i disse år Romaer ud af veletablerede enklaver. Det seneste parlamentsvalg styrkede disse paramilitære gruppers indflydelse

Ungarns systemiske fornyelse af EUD

Der var en enorm stigning i ledighed efter 1989; beskæftigede i arbejdsstyrken var i 1989 på 79 % men var i 2005 faldet til 59 %

Ungarns systemiske EUD-reform fra 2005 inddrog arbejdsmarkedsparterne i arbejdet med jobprofiler, i arbejdsgrupper på 20 personer pr profil. I alt deltog over 4000 personer i arbejdet, inklusive EUD-lærere. Hermed bragtes afgørende ny viden fra industrierne og markederne ind i EUD-

undervisningssystemet. Samtidig blev der udpeget regionale magnetskoler for de forskellige erhvervsuddannelser.

Nøglekompetencer (IT, matematik, samarbejde, planlægning etc.) er integreret i alle kompetencemoduler. Fag med timetal og indhold er erstattet med kompetencemål (learning outcomes)

Alle jobs og professioner blev analyseret og beskrevet i Det Nationale Erhvervs kvalifikationsregister, gennem analysemetoden DACUM (se www.dacum.org). EUD-lærere deltog i processen og forestod derpå fakkeltænderkurser på hjemskolen for egne kolleger

Voksenundervisning

I kommunist-tiden var alle "beskæftigede" da alle havde et job men ofte uden at arbejde, og mange også uden uddannelse. Nu er ledigheden meget høj, især for ufaglærte.

Et skridt videre (Első lépés előre) er et AVU/AMU-voksenuddannelsesprogram for ufaglærte ledige og beskæftigede. I ESV-programmet indgår mentorer, afdækning af deltager-forudsætninger og ønsker. For at dække behov hos de ufaglærte beskæftigede er der også kursustilbud om aftenen og i weekenderne. Der indgår også mobil AVU/AMU-undervisning til fjerntliggende landsbyer. ESV-programmet har regionale følgegrupper med tilknyttede uddannelses- og arbejdsmarkedsforskere. ESVs mål er at både øge ansættelighed og at løfte det generelle uddannelsesniveau i forhold til borgerdeltagelse i samfundet. Programmet udbydes på integrerede AMU/AVU-centre, der **alle** også er jobcentre. Underviserne har et diplom i Andragogy /Voksenundervisning

En vejleder i Ungarn hedder *mental hygeinika*

Bestiller du Gullasch i Ungarn får du en suppe. Vores Gullasch kaldes dér for *gulyasleves*

Om Rumænien

Et kendetegn for Rumænien og i øvrigt for alle østlande, længe inden ordet slog an i Danmark, er begrebet inklusion.

Citat fra professor på Det Pædagogiske Institut i Bukarest: *Hvis skolerne er inkluderende bliver lokalsamfundet det også, Vi skal omskabe skolekulturer så de modsvarer mangfoldigheden af elever i lokalsamfundet, fjerne alle barrierer, at lade forskellene være læringsressourcer og ikke problemer. Elever med særlige behov er ikke objekter men subjekter. At være i kørestol er ikke en barriere, det er dørtrinnet og trappen der er barrieren. Børn der lærer sammen med børn med særlige behov vil lære at ignorere forskelle der bygger på evner, racer og kulturer. Det vi gør sammen for og med disse børn former også fremtidens samfund, når disse børn bliver voksne*

Hvilke løsninger vælger vi her i en krisetid? Varierede klassekvotienter på en intelligent måde med lavere klassekvotienter i ghettoer, de bedste lærere og læringsmiljøer i de fattige områder; støtte til børnene OG til deres familie

80 % af vores elever klarer sig på alm vis, 15% skal have særlig støtte i det ordinære system og 5 kan ikke nås i den rummelige almindelige skole.

I perioden 2005-2015 falder ungdomsgruppen af 15-25 årige med 30 % da flere unge kvinder nu læser videre. Der dør 2 % flere end der fødes, plus migration. Hvis de migrerede ikke vender tilbage

er mange ressourcer spildte, og der har efter revolutionen været mismatch mellem udbud og efterspørgsel af kompetencer. Det store problem er ikke kun høj ungdomsarbejdsløshed men de unge, der efter tertiær uddannelse aldrig har fået et job, og som alene derfor migrerer ud i EU eller vælger at tage en ny uddannelse.

Rumæniens Roma-undervisning

I Rumænien var Romaerne slaver indtil 1851, især hos storbønderne og i klostrene. Mange Romaer forlader skolen før tid, mange Romapiger giftes tidligt og bliver mødre som 14-årige. Undersøgelser viser en lav **oplevet** diskrimination hos Romaerne, da de fleste Romaer IKKE integrerer men lever i egne enklaver og derfor ikke møder diskriminationen.

Undervisning af Roma-børn og unge er baseret på **Step-by-step-programmet**. SBS er et læringsprogram udviklet for Romaer og andre nationale mindretal og kører i 13 østlande. SBS er udviklet af en international organisation (se www.issa.nl). Didaktiske temaer i SBS-programmet er nysgerrighed, initiativ, kreativitet og udholdenhed. SBS bygger bl. a på Lev Vygotskys teori om nærmeste udviklingszone, samt Comenius og Dewey-principper.

SBS-værktøjerne er holistiske manualer, samt kompetenceudvikling af hjemmesygeplejersker, PPR-ansatte, børnehaveledere og undervisere. I SBS-programmet har man en dokumenteret positiv langtidseffekt af modersmålsundervisning samtidig med undervisning i og på andre sprog

Undervisere af Roma-børn peger på følgende barrierer/kendetegn: Sprogmæssigt handicap pga begrænset ordforråd, kulturelle forskelle, dårlige forhold for hjemmearbejde, dårlig hygiejne, lavere motivation for at lære pga lavere forventning hos forældre, forventede ringere jobmuligheder, manglende respekt for skolens disciplin og autoritet, tidlig seksuel modenhed, aggressivitet, stærk gruppesolidaritet

Voksne ufaglærte

Før 1989 havde alle "et arbejde", og du kunne dengang blive anholdt for at gå på gaden i stedet for at være på din arbejdsplads. I 2008 var 42 % af befolkningen udenfor arbejdsstyrken. I 2020 vil tallet være 48 %. Derfor iværksættes massiv uddannelse af voksne både generel og erhvervsrettet. Allerede nu er der stor konkurrence fra uddannelsesstederne om de unge. Der lægges øget vægt på serviceuddannelser

Der er 61 regionale bedømmelsescentre for uformel/nonformel læring (både afklaring og validering), med udgangspunkt i moduler fra 116 allerede beskrevne beskæftigelsesprofiler

Finanskrisen førte i juli 2010 til at alle offentlige lønninger blev beskåret 25 % . Forventet effekt migration især af sundhedspersonale, og " nu til rådighed for den private sektor". Herudover blev 53 000 offentligt ansatte fritstillet, herunder halvering af arbejdsformidlingspersonalet (meget lidt arbejde at formidle)

EUD er som i mange andre østlande baseret på modellen: hjælper/assistent på 2 år/faglært på 3 år/dobbelkompetence på 4 år i et **enstrengt** system .40 % af alle elever i højere mellemskole stiger af efter 3 år

EUDs didaktiske princip er at undervisningen skal forberede eleverne til arbejdsmarkedet. Derfor skal undervisningen simulere vilkårene i virksomheden, og eleven skal vide hvordan virksomheden

fungerer ud over de tekniske krav som jobbet stiller. Dette kræver efteruddannelse af lærerne til at operere i "modelvirksomheden". I 2012 vil man lave forsøg med vekseluddannelse.

Vejledning i Rumænien

Rumæniens Nationale Vejledningsforum har denne mission med større ambitioner end det danske:

- At støtte autoriteterne og ansvarlige institutioner i design af vejledningspolitik og livslang lærings- og vejledningsstrategi
- At promovere kvaliteten af kvalitet i uddannelses- og erhvervsvejledning
- At bidrage til borgernes personlige udvikling og socio-økonomisk effektivitet , for borgere i beskæftigelse eller jobsøgning, og at støtte deres konkurrencedygtighed og reintegration i deres professionelle liv
- At arbejde for adgang for alle til vejledning og rådgivning og at bidrage til borgernes beslutningsprocesser i deres karriere- og uddannelsesstier
- At stimulere professionelt samarbejde og netværksarbejde blandt vejledere og vejledningseksperter , og arbejde for overholdelse af etiske standarder og principper

En vejleder i Rumænien hedder *consiliere* (ligesom Robert Duvall i Godfather-filmene)

Og om den historiske Dracula/Vlad Tepes: Han var **ikke** vampyr men spiddede i stedet sine fjender på pæle. Det hindrer ikke Rumænien i at tilbyde vampyr-rejser til Transsylvanien og Draculas slot.

Benny Wielandt, TEC og FUETS